

Professori Ilkka Virtanen
Österbottens Försvarsgille –
Pohjanmaan Maanpuolustuskilta rf

VALTIONHOITAJA, KENRAALI MANNERHEIM VAPAUDESTA JA ITSENÄISYYDESTÄ 28.1.1919 VAASASSA

*Tervehdyssanat Pohjanmaan Maanpuolustuskillan
XXVIII Vuosipäivänjuhlassa Tammisunnuntaina
25.1.2009 Vaasan Kaupungintalossa*

Vanhan testamentin filosofin, kirjoittajana Saarnaaja-nimimerkkiä käyttäneen kuningas Salomon ajattelu ei tunnu oikein soveltuvan nykyiseen kehityksen ja innovaatioiden nimiin uskovaan aikakauteen. Kirjoittaahan Saarnaaja mm. ”Mitä on ollut, sitä vastakin on; ja mitä on tapahtunut, sitä vastakin tapahtuu. Ei ole mitään uutta auringon alla”. Ja edelleen: ”Jos jotakin on, josta sanotaan: ’Katso, tämä on uutta’, niin on sitä kuitenkin ollut jo ennen, ammoisina aikoina, jotka ovat olleet ennen meitä”.

Vaikka ei täysin yhtyisikään Saarnaajan näkemykseen asioiden muuttumattomuudesta, niin historian suurmiesten kohdalla heidän puheidensa ja kirjoitustensa yleispätevyys ja ajassa kestäminen on usein hämmästyttävän voimakasta. Olen eri yhteyksissä lainannut mm. Mikael Agricolan, Anders Chydeniuksen ja J.V. Snellmanin ajatuksia vuosisatojen takaa ja todennut niiden puhuttelevuuden myös omana aikanamme.

Tänään menettelen jälleen samoin. Lainaan seuraavassa Vaasassa melkein päivälleen 90 vuotta sitten pidettyä puhetta ja totean sen tuoreuden omaa aikaammekin ajatellen. Puhe pidettiin sekä ruotsiksi että suomeksi, mutta olen löytänyt puheesta vain suomeksi julkaistun version, joten käytän sitä. Käännös ei tekisi oikeutta alkuperäiselle ruotsinkieliselle tekstille.

Puhuja tarkastelee aluksi edellisen vuoden tapahtumia. ”Pohjalaiset! Tunnen itseni onnelliseksi saadessani tänä muistorikkaana päivänä jälleen seisoa keskellänne ja muistella sitä kovaa, mutta samalla kunniakasta aikaa, jonka olemme yhdessä eläneet. Täällä nousi se aurinko, jonka sarastus jo oli syttynyt Viipurin muureilla, täällä meidän talonpoikaisarmeijamme nousi kinoksista ja kävi taistelemaan epätasaista taisteluaan. Siitä, mitä Te, Pohjalaiset, uskollisessa aseveljeydessä Satakunnan, Savon ja Karjalan urhojen kanssa suoritte, on isänmaamme iäti oleva kiitollisuuden velassa Teille. Monet niistä, jotka vuosi sitten lähtivät taisteluun, eivät koskaan saaneet nähdä lopullista voittoa. He ovat kätkeyt sen maan multa, jonka puolesta he taistelivat. Muistakaamme kiitollisuudella heitä kaikkia tänä päivänä, sekä niitä, joita Te olette kunnioittaneet lipuin ja soitoin, että niitä, joiden sankarihaudoilla ainoastaan metsien hongat humisevat.”

Voimakkaan tunnepitoisen alun jälkeen puhuja kääntää katseensa tulevaan, hieman huolestuneenakin. ”Mutta eilispäivän suuret muistot ja murheet eivät saa meiltä peittää huomispäivän huolia. Älkää unohtako, Te Pohjanmaan miehet, että vapaus ei ole ainoastaan hankittava, vaan sitä on myös varjeltava. Suojeluskuntamme – kansanarmeijamme ovat ylpeytemme esiinena ja turvanamme. He lepäävät nyt aseissaan, mutta eivät saa väsyä niitä kantamasta. Te vapautta rakastavat talonpojat Pohjanmaan laajoilta lakeuksilta aina Karjalan metsäisiin erämaan seutuihin asti, Lapinmaan lumenpeittoisilta tuntureilta äärimmäisiin merensaariin saakka lounaassa, Suomi tarvitsee kaikki poikansa. Ojentakaa sen vuoksi toisillenne kätenne ylitse maakunta- ja kielirajojen, yksimieliseen työhön isänmaan voimaksi ja onneksi.”

Te, arvoisat kuulijat, olette varmaankin jo tunnistaneet puheen pitäjän. Hän oli Suomen valti-
onhoitajaksi 12.12.1918 nimitetty kenraali Mannerheim, jonka ensimmäinen maakuntamatka
valtionhoitajana suuntautui Pohjanmaalle, Vapaussodan alkulähteille. Mannerheim piti yllä
siteeraamani puheen Vaasan suojeluskuntalaisille Vapaussodan alkamisen 1-vuotismuistopäi-
vänä 28.1.1919.

Nostan puheesta erityisesti esiin kaksi kohtaa, jotka täyttävät tuon alussa toteamani ominai-
suuden yleispätevyydestä ja jatkuvasta ajankohtaisuudesta.

”Vapaus ei ole ainoastaan hankittava, vaan sitä on myös varjeltava. Isänmaamme puolustajat
lepäävät nyt aseissaan, mutta eivät saa väsyä niitä kantamasta”. Kenraalin kaukonäköisyys
tuli toteen näytetyksi, kun vain kahden vuosikymmenen kuluttua isänmaamme edessä olivat
sen historian vaikeimmat vuodet. Joukossamme on vielä lukuisia henkilöitä, jotka ovat asian
omakohtaisesti kokeneet. He myös kantoivat aseitansa väsymättä, kun niin tarvittiin. Itsenäi-
syyden ja vapauden vaaliminen on yhä tänään yhtä tärkeätä kuin 90 tai 70 vuotta sitten. Vah-
va puolustustahto ja uskottavat Puolustusvoimat ovat tässä keskeisessä roolissa.

”Suomi tarvitsee kaikki poikansa. Ojentakaa sen vuoksi toisillenne kätenne ylitse maakunta-
ja kielirajojen, yksituumaiseen työhön isänmaan voimaksi ja onneksi”. Miten on tänään? Pää-
kaupunkiseutu vastaan muut maakunnat, keskenään joskus kiivaastikin kiistelevät naapuri-
maakunnat, ristiriidat eri kieliryhmien välillä. Kenraalin ohjeen mukaan nämä kiistat tulisi
panna taka-alalle ja keskittyä yhdessä työhön isänmaan hyväksi. Eikö tässäkin olisi opiksi
otettavaa? Nyt tarvittaisiin uutta rauhan oloihin sovellettua talvisodan henkeä: yksituumai-
suutta, yhdessä tekemistä ja toisista välittämistä.

Arvoisa juhlayleisö. Toivotan Teidät tervetulleiksi viettämään Pohjanmaan Maanpuolustuskil-
lan vuosipäivän juhlaa. Juhla on samalla alueen kaikkien maanpuolustusjärjestöjen Tam-
misunnuntain juhla. Ovathan järjestöjen liput jo usean vuoden ajan juhlistaneet kunniakäyntiä
ja seppeleenlaskua Perinnemuurilla.